

Съдържание

1. ГАЗОВИЯ ХЪБ БАЛКАН - ПРОВЕРКА ЗА РЕАЛИСТИЧНОСТ

Newsletter Content

1. THE BALKAN GAS HUB - A REALITY CHECK

ГАЗОВИЯ ХЪБ БАЛКАН – ПРОВЕРКА ЗА РЕАЛИСТИЧНОСТ

Илиян Василев, 24.08.2017, BulgariaAnalytica

Газовият Хъб „Балкан“ – руската парадигма

Quod licet Jovi, non licet bovi

Газовият хъб „Балкан“ се превърна в синоним и в много отношения и заместител на енергийната политика в България в сферата на природния газ. За да не спекулираме относно различните версии на проекта, ще се спрем на изложената от националния ТСО – Булгартрансгаз, официална версия за проекта, оценен на повече от 2 милиарда долара.

Въпреки че може и да не е последната редакция, тъй като не включва всички развития около Турския поток – проектната схема е добра база за анализ, от която могат да се изведат както достойнствата, така и слабите места на концепцията и на нейното изпълнение.

Ключовият въпрос е – към какво се стреми България?

Да започнем с това, че енергийната политика на дадена страна не може да се изчерпва с идеята да се посредничи в плановите на други страни да правят сделки с енергийни ресурси, като се фокусират върху тесен сегмент в средната и долна част от веригата

в газовата индустрия, а се пренебрегват горната – проучването и добива, и огромното количество възможности в газгенерация на електрическа енергия, в химическата промишленост, транспорта и търговията.

Държавните институции, изначално, се наточават със задачата да задоволят базовото търсене на газ при конкурентни и достъпни цени. Никой не очаква от държавата да приоритизира правенето на бизнес с природен газ и печалбите от търговия с енергия чрез държавни предприятия. Това трябва да бъде червена нишка в управленската философия в сферата на природния газ – да се окуражава конкуренцията между доставчици, маршрути за постигане на ликвиден и функциониращ газов пазар, който предоставя множество избори на потребителите през цялото време.

Фактът, че търговията с природен газ е много по-важна отколкото транзита, се доказва от съответните данни за финансовите потоци – под \$ 100 милиона за Булгартрансгаз (БТГ), и между \$ 0,6 и \$ 1,4 милиарда внесен природен газ от Булгаргаз. Преките и непреки ползи за публичните финанси от транзита и търговия с природен газ също следват подобен модел. Това не означава, че базата от активи на Булгаргаз е по-голяма от тази на БТГ – разликата в оценката на активите може да бъде съществена, нито пък че търговията може да се осъществи без транспорт. Но е факт, че след като инфраструктурата достигне минимално критично равнище на достатъчност на

капацитет, добавянето на нова инфраструктура при ниски и намаляващи нива на ангажираност на тези капацитети, включително като се правят нереалистични приемания за оправдаване на многомилиардни капиталово-интензивни инвестиционни програми в евро, води до зомби състояние – все по-рискови и все по-малко банкируеми.

Ето защо, Газовия хъб Балкан (ГХБ) изисква да му се направи предварителна оценка за съответствие с реалността, макар и от „птичи поглед“ – като се съпоставят метафизиката в концепцията, от една страна, и притеглянето на пазарните фундаменти, от друга. Още повече, че българското правителство и ангажираните компании, както и обществото като цяло, боравят с широка палитра от вероятни и променливи стойности – не съществуват фиксирани договори и гарантирани приходи от транзит, които да предразположат към привнесен от „звездите“ проектен ентузиазъм. Нещо повече, както продажбите на природен газ, така и на капацитет се ориентират от дълъг и фиксиран към къс и спот маркер.

Да погледнем и оценим ключовите приемания, от които зависи жизнеспособността на проекта и най-вече входните данни за проекта – приеманията за очакваните количества природен газ.

Няма никакъв шанс да се реализира нов „поток“ от руски природен газ – посочените 62 милиарда кубически метра, които да влязат в страната пряко от Черно море. Газекспорт винаги може да активира клаузите за прекратяване на договорите или

да се опита да промени точките на доставки на газ, но това още не е факт. Нито, че освобождава съответните капацитети. Направените до сега заявления са без юридическа стойност, докато не са задвижени съответните процедури. Руският газ в България ще продължава да бъде доставян на точката за доставка – Исакча, която е посочена в договора. Що се отнася до договора за транзит – точката е Негру-Вода за Транс-Балканския Газопровод (ТБГ). Там също няма юридически валидни промени.

Ако Булгаргаз реши да прибегне до твърда защита на интересите, ако паралелно с това отвори пазара за конкурентни и алтернативни доставки от северно и южно направление, Газпром може да се изправи пред едновременна загуба на пазарни дялове, засилена конкуренция и огромни присъдени плащания по арбитражни производства. В допълнение, освободените капацитети в Транс-Балканския Газопровод могат да привлекат други търговци и доставчици. За съжаление, последните преговори между Газпром и българските власти по-скоро говорят за склонност за тацитно споразумение - България да не оспорва преместване на точката на доставка за природен газ, нито да отнася спора до арбитраж, срещу неясни ангажименти на Газпром да проучи плановете за развитие на българската газопреносна мрежа и възможни неясни, под условие, ангажименти на преносен капацитет през българска територия от 15,7 милиарда кубически метра руски газ (на картата са

посочени 20 милиарда кубически метра) в посока Сърбия и Румъния.

Прогнозите за входящи потоци от природен газ от Турция не предвиждат каквито и да са обеми, които могат да се сравняват с текущия транзит на руски газ през България, дори и ако София тотално изпълни желанията на Москва. Освен ако монополът на Газпром върху износа на газ от Русия не падне, и други руски компании не започнат да покриват освободените от Газпром пазарни ниша и капацитети, няма голям шанс транзита на руски газ през българска територия да стигне равнища близки до посочените в схемата на Газовия Хъб Балкан (ГХБ).

Въпреки опитите да се представи полученото неотдавна писмо от комисаря Канете като удостоверяващо съгласието и подкрепата на ЕК за газовия хъб „Балкан“ и за безпрепятствен транзит на всякакви количества руски газ през България към пазара на ЕС, независимо от входните точки, реалността е по-различна.

Проблемът със свободното придвижване на руски газ в рамките на Европейския съюз е отвъд контрола и управлението на българските власти, напълно в полето на преките отношения между Европейската комисия и Газпром. ЕК със сигурност ще даде зелена светлина на интерконектор с Турция, който подпомага в трансграничния обмен и балансиране с природен газ на двете газопреносни системи.

Газовият хъб „Балкан“, в много отношения, оправдава съществуването си въз основа на

приеманията за количества природен газ, които могат да влязат в България от изток и от югоизток. В момент, в който тези обеми, които далеч надвишават нуждите на балансиране и говорят за мини-формат „Набуко“ само или предимно от руски газ, и които търсят вход в ЕС през българо-турската граница, тогава регулациите на ЕС излизат на преден план, включително изискванията за задължителен достъп на трети страни и правилото за таван от 50 % ангажиране на капацитети, което не може да бъде изпълнено.

От доста време се спекулира с идеята, че природният газ в интерконектора Турция-България, който ще постъпи в Турция през Турски поток, ще се появи с различни нови собственици – турски компании, европейски партньори на Газпром (следете внимателно визитата на президента Макрон за френски компании), а също и български компании. Това е теоретично възможно, но малко вероятно на практика.

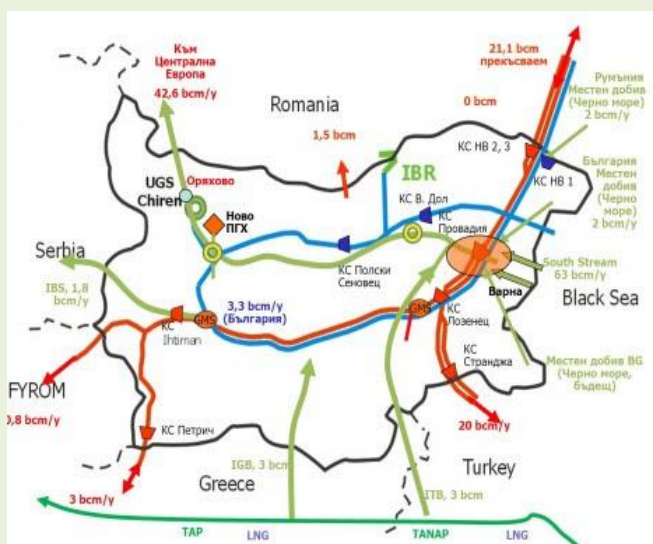
Газпром трудно ще замени руската с европейска шапка, въпреки че притежава достатъчно базирани в ЕС компании – WIEE, Wingas, WIEH, или че има стратегически партньори в ключовите държавни. Изискването за съответствие с директивите на ЕС касае нещо повече от място за регистрация, а именно контрола.

В случая с Турски поток Газпром направи съзнателно усилие, за да излезе от собственост в редица турски компании, като изпрати силно послание, че е малко вероятно, поне към настоящия момент, да използва турски, гръцки или български

компани в Турски поток като търговски посредници, по начина по който използва немски или френски компании в Северен поток.

„Това което е позволено на Юпитер, не е позволено на вола“

Когато говорим за „зелената светлина“ в писмото на комисаря Канете и за регулаторно съответствие, трябва да правим ясна и отчетлива разлика между вноса на руски газ за собствени нужди – там където Комисията няма нищо против – и транзитиране на значителни обеми газ на Газпром към европейските пазари през българска територия.

Когато точката за доставка при транзит се промени от румъно-българска на турско-българска, процедурата за регулаторно съответствие тръгва от нула.

Казусът с преместването на точките на доставка на 3 милиарда кубически метра от

Газпром, отговаря на вътрешното потребление и самоналоженото равнище на 100% зависимост от руски газ. София лесно може да използва аргументи на „националната енергийна сигурност“, с които да оправдае искането за изключения от правилата на ЕС за задължително право на достъп на трети страни и таван за заемане на капацитет от един доставчик.

Но транзит на пет пъти по-големи количества газ, който е притежание на Газпром, от турска към сръбска и румънска граница, е свършено друг случай.

Възражението за преместването на точката на доставка за газ на Газпром бе основно несъгласие в писмото на служебния кабинет, от края на април, до Дирекция Конкуренция на ЕК. Новият екип на Борисов остави вратата отворена.

Логично е да се предполага, че ако монополът на Газпром за износ падне, други руски износители на природен газ биха могли да се явят в ролята на „трета страна“ в Северен и Турски поток, включително като ангажират капацитет в украинската газопрепосна система и Транс-Балканския газопровод. Тези сценарии също трябва да се отчитат в допусканията за търсене на услугите на газовия хъб Балкан, тъй като вероятността от подобно развитие нараства с всеки изминат ден. За сега изглежда в Кремъл са решили да премахнат експортния монопол на Газпром само за износ на втечен природен газ и то само за Новатек, но ситуацията лесно може да се промени. Всичко зависи от решението на един човек в Кремъл.

Основният въпрос при оценката на концепцията за газовия хъб „Балкан“ е, дали тя ще се опре на Газпром и руския газ като главен и единствен ориентир и стълб, както при планирането на инвестициите, на маршрутите, на плановете за развитие на преносната и транзитната система на страната, или ще се отчете и възможностите на неруската парадигма.

Въпреки уверенията на Газпром, че ще премахне ограниченията за ре-експорт на руски газ, неговите официални представители откровено заявяват, че нямат намерения да използват базирани в България компании, за да търгуват с руски газ в региона, отвъд относително скромните излишъци на краткосрочна база. Това не би трябвало да изненадва никой. Нито Булгаргаз, нито Булгартрансгаз са демонстрирали през годините воля и способност да надскочат рамката на национален фаворит като разширят дейността си в региона. И при двете компании отсъства желание, на фона на силно доминираща практика в Централна и Източна Европа, да получат компенсации за надвзети значителни суми от продажбата на природен газ на по-високи от пазарните цени от страна на Газпром – като оценката е за суми над USD 1,5 милиарда (за Булгаргаз), или за недовзетите приходи от поддържаните в продължение на години изкуствено ниски транзитни тарифи за пренос на руски газ, които се оценяват на над USD 650 милиона. Една малка част от тези геополитически бонуси, които Газпром получава редовно, се връщат в България, за да „смажат“ снизходителността по темата на

топ мениджмънта и на политици, което оформя мнението, че от една страна „в София можем да правим всичко“, а от друга „там нямат капацитет“.

Стратегическите партньори на Газпром в ЕС разполагат с добре развити търговски мрежи и клиентски бази, включително и в Централна и Източна Европа, докато Булгаргаз не е продал нито един кубически метър извън България. Колко достоверно могат да звучат уверенията към Газпром, че компанията може спокойно да изтъргува всичко или част от тези над 15 милиарда кубически метра газ, които хипотетично могат да се появят на турската граница?

А това е ключово допускане, когато екипът на ГХБ анализира сценариите за натоварване на газовия хъб и когато се търси начин да отсее важното в съдържанието. Другият вариант е да се повиши значително вътрешното потребление на газ в България, което не е много вероятно.

Освен, ако големите европейски компании не съумеят да консолидират регионалния газов пазар в Югоизточна Европа и да партнират на Газпром, Турски поток и най-вече продължението му към ЕС ще си останат в идейна фаза. Ето защо концепцията на ГХБ базиран основно или само на руски газ е нереалистична.

Газовият Хъб Балкан – мост или бариера пред Южния газов коридор?

Необходимостта от поглед отвъд парадигмата на газовия хъб „Балкан“ само или предимно с руски газ изглежда

неотменима когато говорим за хъб в широкия смисъл на понятието.

Милиардите кубически метри природен газ от неруски източници си заслужават анализа, както по отношение на потоците, които могат да постъпят от север, така и предимно от юг – от Южния Газов Коридор.

Но това, което изглежда логично за всички, изглежда не се споделя от мениджмънта на системния оператор на българската газопреносна система.

При все това, вероятността неруски газ да се появи на границата ни с Турция и Гърция е значителна и непосредствена. Азерски, иракски, ирански, израелски, египетски, кипърски, катарски, американски и всеки друг алтернативен газ, който може да навлезе в България, не само че конкурира Газпром, но може да помогне да се изпълни изискването на Третата енергийна директива за реализация за свързваща инфраструктура с руски газ и преодоляването на ограничението от 50% таван за заетост на капацитет и за достъп на трети страни.

Фактът, че азерският СОКАР и Булгартрансгаз са сключили споразумение не трябва да се надценява. Баку не разполага със значителни допълнителни количества природен газ, над декларираните от Шах Дениз – 2. Анализаторите акцентират на вноса на руски газ в Азербайджан, с който се балансира вътрешния пазар и освобождават количествата за износ, необходими за изпълнение на поетите ангажименти.

Другите приемания, отразени на проектната карта на газовия хъб „Балкан“ за местен добив в Черно море са също силно спекулативни. В блока Хан Аспарух тепърва предстои втори сондаж през октомври, с шансове за успех, които се измерват с различни степени на вероятност. Компанията Шел също е в ранна фаза на анализ на сеизмичните данни в блока Силистар – също прекалено рано, за да може да се правят каквито и да са заключения.

Ако газовия хъб „Балкан“ се оценява само за търговска осъществимост, първото и неотменимо условие за това е, да се направи пълен цикъл от задълбочени, професионални и независими изследвания – от пазарните до финансовите, икономическите, търговските, правни, технологични и пр. Проверката за съответствие с реалността би следвало да завършва с анализ на финансовия модел и избраната проектна структура.

До този момент, проектът за хъб „Балкан“ се развива като вътрешен за Булгартрансгаз, без никаква независима верификация на допусканията и на проектния дизайн, повече за да удовлетвори (гео)политически амбиции, докато грижливо се отбягва съизмерване с пазарни репери.

Вариантите с неруски газ или отсъстват, или са слабо засегнати и недооценени.

Да започнем с това, че съществува реален шанс за натоварване на капацитета на Транс-Балканския газопровод, както в директен, така и в обратен поток извън Газекспорт.

Компаниите, които добиват газ в офшорните блокове на акваторията на Румъния реално могат да доставят поне 2 милиарда кубически метра газ. Оценката за прогнозни потоци от север е дори скромна, особено, ако се разгледат потенциалните излишъци в газовите баланси на Румъния, Украйна и Словакия след 2020г., които могат да бъдат изтъргувани през ТБГ на юг.

Най-критичният пропуск в ГХБ е отсъствието на пазарен тест и детайлно пазарно проучване за очакваните газови потоци, които потенциално могат да навлязат в България от юг – там където неруската парадигма има най-голям потенциал.

Газовите потоци от Гърция, особено през интерконектора Гърция-България, отсъстват с конкретно разбити цифри - постъпление от ВПГ, газопроводи - на картата на газовия хъб „Балкан“. Нито дума за 3-те милиарда кубически метра капацитет, който може да нарастне до 5 милиарда, които IGB може да ги пренесе – както на базата на дългосрочни, така и на краткосрочни договори. Нито дума за това, че половината капацитет е вече ангажиран. Както Транс-Адриатическия газопровод, така и ВПГ терминалът в Алекснадруполис могат да изиграят огромна роля за ориентиране на север на газови потоци от Южния газов коридор, които могат да бъдат обслужвани от газовия хъб „Балкан“.

Има огромна „дупка“ в идентифициране на потенциалните източници за съществени газови потоци, които да влязат в България и в газовия хъб „Балкан“ от района на Каспийско море, на Близкия Изток, на

Източното Средиземноморие и глобалния пазар на втечен природен газ. Това е особено изненадващо на фона на тоталната посветеност и времето, което се отделя на Газпром и неговите доставки от различни входни точки.

Разместванията в газовия пазар, които се диктуват от търсенето и потребителите, са напълно пренебрегнати в проекта, така както е изложен в схемата на БТГ.

В текущия си вид, проектът за газов хъб „Балкан“ е предназначен изключително за обслужване на потребностите на Газпром, а ТСО трябва да бъде неутрален към всякакви доставчици от всякакви маршрути. Този проект, оценен на фона на прогнозираните допълнителни капацитети от 120 милиарда кубически метра за пренос към 2023 година в Европа, при намаляващи нива на заетост на текущите капацитети (под 40 процента), никак не гарантира, че текущият ентусиазъм няма да отведе до невъзстановени инвестиции.

Един от важните дефицити на проекта за газов хъб Балкан е отсъствието на значим национален играч, който да го ангажира и „натовари“ – търговец на газ, който разполага с диверсифициран портфейл от източници и балансирана клиентска мрежа в региона. Идеята за изолирана транзитна тръба, която да пренесе газовите потоци, постъпващи през проекта Турски поток, без връзка с преносната мрежа в България е абсурдна и невъзможна. Булгаргаз е единствения доставчик, а той не вижда друга роля за себе си извън класическата схема – един доставчик, един договор, един

маршрут. Това неминуемо ще го маргинализира и доведе до загуба на пазарни дялове.

Трудно е изобщо да си представим, как Булгаргаз може да играе някаква значима роля и да се легитимира като бизнес и маркет мейкър в газовия хъб „Балкан“?

Аргументът на БТГ, че България трябва да инвестира изобщо, воден от визия и перспектива, за да привлече в бъдеще газови потоци с изобилие от услуги и капацитети, звучи първо, недостоверно, на фона на текущото отсъствие на всякакви реални услуги и отвореност на компанията към пренос на неруски газ и второ, опасно, защото тези разходи като инвестиции след това служат за оправдание на високи и неконкурентноспособни тарифи.

Отлаганите с години инвестиции като разширението на ПГХ „Чирен“ също не внушава доверие към преценките на ръководството на компанията.

България се бави в разработката и внедряването на търговска платформа за краткосрочна търговия с газ – газова борса, изобщо с всичко, което представлява меката инфраструктура на газовия хъб „Балкан“. Особено на фона на процесите в съседните държави.

Огромните планирани инвестиции в развитието на газопреносната система и новите връзки с румънската газопреносна система при Оряхово се обясняват с желанието, да се възобнови под някаква

форма Южен поток и се транзитира руски газ.

Освен, ако властите не отглеждат потайно нов фаворит, който да замени Булгаргаз, като насочват към него парични потоци от изкуствено завишени инвестиции в спекулативни проекти, няма никаква логика да се хвърлят над 2 милиарда евро „на вятъра“.

Гордостта на БТГ – двупосочните газови компресорни станции (ГКС) – играят ключова роля при краткосрочната търговия с капацитети за преки и обратни потоци, които следват отблизо колебанията в потреблението на газ. При все това обаче, заедно с залязването на дългосрочните фиксирани договори и сигурността на приходите от тях, излишъкът от мощности в компресорните станции може лесно да се превърне в пасив, след като няма насрещно търсене на тези услуги, съответно на приходи от дейността, които да възстановят инвестициите. И пак всичко завършва като разходи, които легитимират по-високи приходи, респективно по-високи тарифи само за конкурентните на Газпром.

Да не говорим, че без предоставяне на услуга за обратен поток през ТБГ през Негру-Вода /твърд капацитет не се предлага/, на практика Булгартрансгаз ще затапи всяко значително количество, което влиза от юг, доколкото единственият изход ще бъде нискокапацитетната връзка при Русе-Гюргево.

Булгартрансгаз, тепърва предстои да повиши капацитета и стандартите на корпоративно

управление, които са нужни, за да превърнат проекта за газов хъб „Балкан“ в реалност. С прогнозиран приходи за 2017г. малко над 140 милиона евро и история на ангажиране с реализация на проекти с приблизително същата или сравнима стойност, компанията трудно ще убеди банките и клиентите си, че може да управлява, камо ли да осигури финансиране за проект за над два милиарда евро. Достатъчно, в порядъка на пример, да посочим завършения наскоро лупинг на транзитния газопровод Лозенец-Недялско с нетна строителна стойност /без развойни и проектни разходи/ от 51 милиона лева за 20 км, което отне 3 години!? И тези разходи се прехвърлят в последна сметка върху потребителите.

Най-големият проблем е, че не съществуват равни условия за различните потенциално заинтересувани клиенти в БГХ – що се отнася до газовите потоци от юг на север и от север на юг, без значение на източника – дали е Газпром, Булгаргаз или техен конкурент. Достъпът до мрежите и условията на транзит, включително тарифи, са несравними и дискриминационни.

След 1-ви октомври системният оператор – БТГ, ще премине от тарифи на принципа на пощенската марка, към входно-изходни тарифи. Въпреки че регулаторът одобрява годишните приходи на компанията, равнището на тарифите, включително всички такси за услуги, ще се определя от ТСО по негово усмотрение съгласно одобрена от регулатора методика. Това прави възможна и с оглед на историята на компанията реална, дискриминацията между тарифи за

вход и изход в различни точки, включително за реверсивни и обратни потоци, без да има санкция, или възможност за намеса на регулатора. Промяната на модела на тарифиране предполага смяна и на структурата, с по-висока тежест на краткосрочните – три и едномесечни тарифи, които са по-скъпи и на фона на покриването на фиксираните разходи – по-ниската заетост на преносните мощности, може да се окаже сериозно препятствие пред доставчиците.

По-високи входни тарифи при внос на газ по интерконекторите, или при риверс от Турция или Гърция, през Сидерокастро-Кулата или Лозенец-Къркларели, може лесно да обезкуражат изобщо потока на газ от Южния газов коридор в северно направление, включително на втечен природен газ през терминалите и през интерконектора Гърция-България (при входа в системата при Стара Загора). Това може да подкопае сериозно икономиката му, тъй като ангажирането на капацитети от компаниите при маркет теста беше направено при едни условия – твърди тарифи система пощенска марка, а след 1 октомври на Стара Загора действа системата на входните тарифи. Особено при липса на свободен капацитет и твърд обратен поток в ТБГ.

Газекспорт в момента плаща за транзит на своя газ – достъп и пренос – от Негру-Вода в България малко над 6.5 долара/1000 кубически метра, докато всички негови конкурентни трябва да плащат близо 18,5 долара, ако природният газ постъпи по интерконектора Сидерокастро-Кулата.

На практика това би могло да „взриви“ пазара на пренос и търговия с природен газ, поради преференциалните тарифи на Газекспорт за пренос на руски газ, дискриминиращи другите търговци и клиенти за преносни услуги.

Транзитът на руски газ ще продължи да се осъществява по действащия стар договор и старите тарифи. На кумулативна база тази политика на БТГ дава на Газекспорт непазарно предимство от приблизително 12 долара за хиляда кубически метра, при това само от България. Много е лесно след това на преден план да се извежда аргумента, ние сме готови да купим газ от други, само ако цената им е по-ниска от газпромовската.

Одобрените годишни приходи на ВТГ са 277 млн. лв., което е приблизително 140 млн. евро. Делът на приходите от „Газекспорт“ за резервиране на транзитен капацитет от 17 милиарда долара е приблизително 111 милиона щатски долара. Обезценката на американския долар, в който са деноминирани тарифите за Газекспорт, в размер на 8,5%, през последната година намали ефективно левовия дял на приходите от руския транзит в приходите на ВТГ, одобрен от регулаторите, с 18 милиона лева. Като цяло разходите за ВТГ, които трябва да бъдат компенсирани в новата тарифна система, от „Булгаргаз“ и всички други търговци и товародатели, нарастват от 70 на 95 милиона лева (с 35 %). Тази сума трябва да бъде разпределена между потребителите на 3 милиарда кубически метра газ, продаван в България, и разбира се нови товародатели, ако има такива. Докато

ВТГ може да твърди, че за годишният продукт – кумулативните тарифи за вход и изход – няма да се променят много, продуктите с по-кратък срок – един и три месеца – които ще бъдат най-търсени – ще поемат най-голямата тежест. Нетният ефект е, че спредът между тарифите на „Газекспорт“ от едната страна и „Булгаргаз“ и всички останали търговци, се разширява допълнително и от българските потребители на газ се иска да платят сметките на БТГ. И всичко това е гарнирано с твърдението, че за всичко е отговорна Европейската комисия и почти религиозното внушение, че неразривно и вечно сме обречени на подобно „сътрудничество“ с „Газпром“.

Тези факти противоречат на твърденията на българското правителство, че провежда общоевропейската политика в сферата на енергийната сигурност за българските и европейските потребители и желае успеха на Южния газов коридор.

Доставчиците на природен газ, вече интерпретират тези действия на българското правителство и на ТСО като преднамереност, като опит за защита на пазарните дялове и позиция на Газпром на регионалния пазар.

Ако газовият хъб Балкан изобщо някога има шанс, трябва да се промени политиката и посланието зад него – от това да обслужва и се адаптира към стратегията на Газпром като младши партньор, в посока на изпълнение на политиката на Европейския съюз – да привлича и улеснява движението на газови потоци от всякакви възможни посоки, като България посредничи ефективно между Южния газов коридор и газовите системи в

другите страни от Югоизточна, Централна и Източна Европа, насърчавайки конкуренцията на руския газ.

Вместо политическата суета, свързана с газовия хъб Балкан, струва си усилията да се фокусират върху практични и непосредствени резултати – които без шум, тихо и постепенно могат да изпълнят със съдържание това, което се определя като „хъб“ – ангажирани капацитети, реализиран пренос в различни посоки, продаден газ.

Списъкът с „работа за вършене“ започва с довършване на свързването на българската преносна и транзитна система със Сърбия, на принципа отначало скромно и постепенно разширение до нужното.

Второ, тъй като е малко вероятно Булгаргаз да се промени, като възприеме по-експанзионистична и независима политика, извън това да играе местно представителство на Газпром, България има нужда да привлече компании, сред големите в Европа, които да бъдат корпоративна „котва“ или носител, промотър на проекта за газовия хъб „Балкан“. Те ще балансират руската връзка в газовия хъб. Няма нужда да се посочват фаворити или печеливши, трябва да се правят правила и равно третиране.

Трето, правителството трябва да ускори либерализацията и диверсификацията на газовия пазар, като освободи преносните капацитети и предефинира националните интереси в сферата на енергийната сигурност. Вместо сигурност чрез газови доставки от обществен доставчик към сигурност чрез функциониращ пазар и

конкуренция. Идеята за обществения доставчик, като последен източник, е износена, тъй като пазарът отдавна е преминал от състояние на дефицитност на природен газ – в миналото, към устойчиви и сериозни излишъци. Булгаргаз се опитва да извие ръцете на потребителите, като ги принуждава доброволно да ограничат избора си, като фиксират доставки за години напред, което е антитеза на либералния пазар. Правителството трябва просто да престане с опитите си да пази Булгаргаз от гравитацията на пазара и конкуренцията, и по този начин да пази и интересите на Газпром.

Правителство може и трябва да ускори всеки проект, който води до материална диверсификация – от местния добив, през лизинга на ВПГ терминали и по-доброто управление на капацитети.

Четвърто, условията на използване на преносната и транзитна мрежа трябва да бъдат хармонизирани, като изключенията, които се правят за руския газ се премахнат незабавно като противоречащи на европейските директиви. Газекспорт не може да получава и ползва гарантирани капацитети, докато другите компании трябва да участват на търгове, често дефицитни, или да чакат, кога Газекспорт ще освободи място в тръбата.

Няма пазар, когато всяка компания, „конкурент“ на Газпром трябва да плаща два или повече пъти за ангажирани на дългосрочни капацитети за пренос, както пряк, така и обратен, както твърд, така и прекъсваем. Това на практика представлява

нерегламентирана държавна помощ и лишава българските и регионалните потребители, индивидуални и корпоративни, от привилегиата на конкуренцията и най-добрите пазарни условия.

Нещо повече, не само Газекспорт без конкуренция получава най-ниските тарифи и гарантирани капацитети за пренос през България, а ги предоставя на свои европейски партньори, като лишава Булгартрансгаз от приходи.

Пето, работата по групиране, интегриране и хармонизация на тарифи и споразуменията за сътрудничество между системните оператори в Гърция, Турция, Румъния, Унгария, Сърбия, Украйна и други е незаменима. Преференциалното третиране трябва да се предоставя на реципрочен принцип. Сега, произволно високи тарифи за пренос от страна на гръцката ДЕСФА, на практика убиват конкурентоспособността на алтернативни газови доставки през Гърция за и през България, особено на тези, които стартират от терминала за втечен газ в Ревитуса, въпреки ниските равнища на ангажираност. Булгартрансгаз трябва незабавно да престане да изисква двойно плащане за ползване на транзитната /транзитната тръба за обратен поток от Гърция/ и на преносната система.

Шесто, България трудно ще привлече значителни газови потоци за транзит и осигури достатъчна ликвидност в газовия хъб, ако продължи да потребява малко газ. Съществува значителен „спящ“ потенциал за увеличение на потреблението – през

газовата електрогенерация, в химическата промишленост, при потреблението газ на дребно и за допълнителна газификация.

Списъкът с „важни неща“ по казуса газов хъб вероятно е два или три пъти по дълъг.

Европейският пазар бавно, но необратимо се движи към интеграция и хармонизация на националните газови пазари, което маргинализира достойнствата на националните „хъбове“. Тези дни, при търговия с газ може да се използват относително отдалечени ценови репери като ТТФ. Утре те могат да се преместят отвъд Атлантика, към платформата Хенри Хъб в САЩ. Тези тенденции само ще се усилват заедно с глобализацията на газовия пазар.

Ето защо, ще бъде прекалено наивно да очакваме, че газовият хъб Балкан изобщо някога ще стигне до статут на ценови репер, или пък че Булгаргаз лесно ще смени практиките си като премине на краткосрочна спот търговия и стане регионален играч.

Някои неща просто няма как да се случат.

С парадигмата да стъпва „само“ или „предимно“ върху руски газ, газовият хъб „Балкан“ просто е фикция.

България, вместо мост между Южния газ коридор и пазарите на ЦИЕ и ЮИЕ, може да се превърне в бариера. А това никой няма да позволи.

Уточнение

Unsolicited mail: Ако не желаете да получавате този бюлетин, моля да се отпишете от адресния списък като изпратите обратно съобщение на cbbsinfocenter@gmail.com

Правата по превода на всички статии принадлежат на издателите на настоящия информационен бюлетин.

Контакти за повече информация:

Алекс Алексиев

alexalex@aol.com

Васко Начев

vasko@infonetbg.com

Илиян Василев

idvassilev@innoenergy.biz

За мнения и препоръки може да посетите фейсбук-страницата на бюлетина:
<https://www.facebook.com/EP-Oil-and-Gas-Newsletter-501490733299005/?ref=bookmarks>